

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. президента Науково-дослідного інституту публічного права

д.ю.н, професор

С.О. Корос

« 4 » травня 2026 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Христинченка Євгенія Олександровича на тему «Корпоративна доброчесність персоналу Державної митної служби України: правові засади формування та розвитку», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Науково-дослідного інституту публічного права від 21 листопада 2022 року (протокол № 15)

ВИТЯГ

із протоколу спільного засідання відділів актуальних питань філософії права та юридичної лінгвістики, науково-правових експертиз та законопроектних робіт, проблем публічного права, організаційного забезпечення наукових проектів і міжнародної діяльності Науково-дослідного інституту публічного права від «4» травня 2026 року.

Присутні 10 осіб:

Овчарук Сергій Станіславович – доктор юридичних наук, доцент, завідувач відділу проблем публічного права Науково-дослідного інституту публічного права – *головуючий на засіданні*;

Корос Сергій Олександрович – доктор юридичних наук, професор, в.о. президента Науково-дослідного інституту публічного права;

Боровик Андрій Володимирович – доктор юридичних наук, професор, віце-президент з наукової роботи Науково-дослідного інституту публічного права;

Сорока Лариса Володимирівна – доктор юридичних наук, професор, завідувач відділу аспірантури Науково-дослідного інституту публічного права;

Куркова Ксенія Миколаївна – доктор юридичних наук, професор, завідувач відділу науково-правових експертиз та законопроектних робіт Науково-дослідного інституту публічного права;

Луценко-Миськів Леся Ігорівна – доктор юридичних наук, професор, головний науковий співробітник Науково-дослідного інституту публічного права – *науковий керівник*;

Козін Сергій Миколайович – доктор юридичних наук, старший дослідник, провідний науковий співробітник відділу науково-правових експертиз та законопроектних робіт Науково-дослідного інституту публічного права;

Курило Інна Володимирівна – доктор юридичних наук, професор, головний науковий співробітник Науково-дослідного інституту публічного права;

Шкарупа Костянтин Вікторович – доктор юридичних наук, старший дослідник, провідний науковий співробітник Науково-дослідного інституту публічного права;

Даниленко Анна Олександрівна – доктор філософії за спеціальністю 081 Право, старший науковий співробітник Науково-дослідного інституту публічного права.

Запрошені:

Христинченка Євгеній Олександрович – здобувач ступеня доктора філософії.

Порядок денний:

Публічна презентація здобувачем Христинченко Євгенієм Олександровичем наукових результатів дисертації на тему «Корпоративна доброчесність персоналу Державної митної служби України: правові засади формування та розвитку» на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право та її обговорення з метою надання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів.

Науковий керівник – **Луценко-Миськів Леся Ігорівна** – доктор юридичних наук, професор, головний науковий співробітник Науково-дослідного інституту публічного права.

Головуючий по цьому питанню – **Овчарук Сергій Станіславович** – доктор юридичних наук, доцент, головний науковий співробітник відділу Науково-дослідного інституту публічного права.

Слухали:

Здобувача наукового ступеня доктора філософії Христинченка Є.О. про результати дисертаційного дослідження. У своїй доповіді він обґрунтував актуальність обраної теми дисертаційної роботи, визначив мету, завдання, предмет, об'єкт та методи дослідження, розкрив структуру роботи та основні її положення, показав їх новизну, теоретичне та практичне значення. Здобувач наголосив на таких аспектах свого дослідження.

У посланні Всесвітньої митної організації на Глобальному форумі з питань боротьби з корупцією та доброчесності Організації економічного співробітництва та розвитку 30 березня 2026 року підкреслювалося, що доброчесність у митній сфері є наріжним каменем стійкості торгівлі, конкурентоспроможності та сталого економічного зростання. Для України, яка

п'ятий рік надає відсіч повномасштабній збройній агресії російської федерації, проблема доброчесності персоналу митної служби напряду пов'язана із забезпеченням не тільки економічної, а і національної та воєнної безпеки. Крім наповнення державного бюджету надходженнями від митних платежів, доброчесна та ефективна робота посадових осіб та працівників Державної митної служби України позитивно впливає на довіру національних та зарубіжних суб'єктів підприємницької діяльності до Української держави та її органів влади, на залучення інвестицій, а також створює сприятливі умови для транскордонних переміщень військової техніки та озброєнь, необхідних для забезпечення Збройних Сил України та інших військових формувань.

Важливість забезпечення високого рівня доброчесності посадових осіб та працівників, а також активізація переговорного процесу про вступ України до Європейського Союзу зумовила затвердження протягом 2024–2026 років низки законодавчих та підзаконних правових актів, дія яких має забезпечити вільну від корупції, прозору, доброчесну та ефективну діяльність Державної митної служби України. Не всі поставлені цілі вже виконані; окремі аспекти митного законодавства щодо доброчесності персоналу ще потребують гармонізації як з актами міжнародного законодавства, так і з положеннями національних правових документів. Крім того, незважаючи на позитивну динаміку громадської думки щодо поширення корупції на митницях, оцінки населення та представників бізнесу все ще викликають серйозні занепокоєння. Так, у 2024 році, за результатами оприлюдненого Національним агентством з питань запобігання корупції щорічного соціологічного дослідження, на думку представників бізнесу митниця посідала перше місце з-поміж інших державних інституцій за поширеністю корупції, тоді як у 2025 році спустилася на четверте місце, що свідчить про позитивні тенденції у зміцненні доброчесності персоналу митної служби, однак все ще потребує активних і рішучих дій правового, організаційного та виховного характеру.

Отже, створення цілісної системи правового забезпечення доброчесності посадових осіб та працівників Державної митної служби України потребує кропіткої роботи з аналізу та узгодження правових норм, моделювання наслідків впровадження змін до законодавства. Частиною цієї роботи є наше дисертаційне дослідження.

Мета дисертаційної роботи полягає у визначенні нормативно-правових засад та доктринального підґрунтя формування і розвитку доброчесності персоналу Державної митної служби України у сучасних умовах державотворення та європейської інтеграції.

Вказана мета обумовила формулювання та вирішення таких завдань дослідження:

- визначити місце та роль доброчесності у системі запобігання корупції в Україні;
- сформулювати поняття та виокремити види доброчесності у контексті розвитку soft law;
- з'ясувати особливості розмежування між правовими та моральними

нормами у сфері регулювання доброчесності;

- простежити історико-правові засади формування корпоративної доброчесності персоналу митної служби;
- обґрунтувати мету та систематизувати принципи формування корпоративної доброчесності персоналу Державної митної служби України;
- охарактеризувати правові форми та функції формування корпоративної доброчесності персоналу Державної митної служби України
- виявити перспективи запровадження зарубіжного досвіду у сфері формування корпоративної доброчесності персоналу митної служби;
- окреслити шляхи розвитку правового регулювання формування корпоративної доброчесності персоналу Державної митної служби України.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертаційне дослідження становить одне з перших комплексних монографічних напрацювань, у межах якого здійснено системне обґрунтування доктринальних, методологічних та нормативно-правових засад формування і подальшого розвитку доброчесності персоналу Державної митної служби України, а також сформульовано пропозиції та доповнення до законодавчих і підзаконних правових актів у досліджуваній сфері. За результатами дисертаційного дослідження сформульовано низку узагальнень, наукових висновків та науково-практичних рекомендацій, зокрема:

уперше:

- запропоновано періодизацію формування вимог до доброчесності персоналу митної служби на українських землях, що включає шість етапів: ранній (доінституційний) етап; етап усвідомлення передумов доброчесності представників митної служби; етап всеохоплюючого тоталітарного контролю за поведінкою персоналу митної служби; етап інституціоналізації митної служби незалежної України; етап регресивних трансформацій; етап системного впровадження вимог доброчесності у діяльність Державної митної служби України.

- до функцій формування корпоративної доброчесності Державної митної служби України віднесено: а) створення та зміцнення вільної від корупції корпоративної культури; б) досягнення високого рівня інституційної довіри (як довіри з боку суспільства до персоналу Державної митної служби України, так і довіри з боку персоналу до керівництва Служби та держави в цілому); в) підтримання високої ефективності здійснення митної справи в умовах євроінтеграції; г) забезпечення митної, економічної і воєнної безпеки як видів національної безпеки з урахуванням ризиків, притаманних правовому режиму воєнного стану;

удосконалено:

- підходи до розуміння місця доброчесності у системі запобігання корупції, обґрунтовано, що вона відіграє роль фундаментального регулятора, який через етичні стандарти, соціальну довіру, професійну відповідальність і внутрішню мотивацію посадових осіб забезпечує стійкість публічного управління до корупційних ризиків і правопорушень, охарактеризовано

ціннісно-регулятивну, інституційно-превентивну, соціально-консолідуючу та культурно-виховну функції доброчесності;

– визначення поняття доброчесності у правовому дискурсі як відповідність поведінки публічного службовця закріпленим в актах soft law вимогам до його професіоналізму, етичних та управлінських якостей, якості здійснення наукової, інформаційної, кадрової й антикорупційної діяльності та прозорості декларування своїх доходів, витрат та майна;

– концептуалізація розмежування між правовими та моральними нормами у сфері регулювання доброчесності за критеріями: рівня легітимізації, загальнообов'язковості, наявності юридичних санкцій за порушення норм доброчесності, суб'єкта нормотворення, міри конкретизації, процесуальної належності, ступеня формалізації, змісту правової норми, ступеня універсальності регулювання, алгоритмізації процедур щодо внесення змін;

– формулювання мети та систематизація принципів формування корпоративної доброчесності персоналу Державної митної служби України, які включають принципи верховенства права, рівності, прозорості, професійності, підзвітності, європеїзації, етичного лідерства, цифровізації та ін.;

дістали подальшого розвитку:

– розуміння стану та перспектив впровадження норм Оновленої Декларації Аруша у діяльність Державної митної служби України, і обґрунтовано необхідність здійснення таких заходів, як: затвердження проекту нового Митного кодексу України, розробленого на основі митного законодавства ЄС; щорічного незалежного анонімного опитування персоналу митних органів щодо існуючих організаційних проблем; розробка та затвердження закону, що визначав би правовий статус, вимоги до формування, повноважень та термінів функціонування органу громадського контролю за діяльністю Державної митної служби України; прискорення розробки та впровадження деяких елементів електронної транзитної системи (NCTS); підвищення ефективності діяльності Дисциплінарного комітету Державної митної служби України, зменшення кількості випадків тривалого досудового розслідування і судового розгляду, що призводять до звільнення посадових осіб митних органів від відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності, удосконалення правового механізму ротації для усунення можливостей персоналу обіймати посади з високим рівнем корупційних ризиків протягом тривалих періодів часу; доповнення Митного кодексу України статтею, яка визначала б основні засади оцінки ефективності та результативності діяльності митних органів. На підставі аналізу позитивного досвіду Королівства Нідерланди обґрунтовано доцільність введення посад конфіденційних радників з питань доброчесності (confidential integrity adviser) у Державній митній службі України;

– пропозиції щодо внесення змін і доповнень, спрямованих на підвищення рівня корпоративної доброчесності персоналу Державної митної служби України, до Митного кодексу України, законів України «Про

державну службу», «Про центральні органи виконавчої влади», Кодексу етичної поведінки посадових осіб Державної митної служби України та Правил етичної поведінки посадових осіб Державної митної служби України та інших правових актів.

Після закінченні доповіді здобувачу присутніми були поставлені такі питання:

Запитання Сороки Л.В.: Розкрийте значення громадського контролю як елемента забезпечення добросовісного функціонування структур публічної влади, зокрема Державної митної служби України.

Христинченко Є.О.: Дякую за запитання. Громадський контроль є надзвичайно важливим елементом забезпечення добросовісного функціонування структур публічної влади. Для діяльності Державної митної служби України громадський контроль може допомогти виконати чотири основні завдання. По-перше, підвищити рівень корпоративної добросовісності за рахунок оперативного виявлення причин та умов, які сприяють недостатній ефективності митної справи і містять у собі корупційні ризики. По-друге, завдяки співпраці Державної митної служби України та інститутів громадянського суспільства може бути підвищений рівень довіри населення до цього центрального органу виконавчої влади, оскільки здійснення сумісних заходів на засадах партнерства формує диспозитивні та координаційні зв'язки між представниками держави і громадськістю, дозволяючи спільно досягати поставлених цілей. По-третє, забезпечити належні умови для здійснення підприємницької, у тому числі зовнішньоекономічної, діяльності за рахунок реалізації засад рівності і вільної конкуренції під час проходження митних формальностей. По-четверте, враховуючи пасіонарність українського громадянського суспільства та його готовність активно брати участь у діяльності із забезпечення національної безпеки, завдяки співпраці з громадськістю можна мінімізувати деструктивний вплив загроз національній та митній безпеці під час правового режиму воєнного стану та у період післявоєнного відновлення. Тому виконання заходів, пов'язаних із забезпеченням більш широкої участі громадськості у процесах забезпечення корпоративної добросовісності персоналу Державної митної служби України уявляється надзвичайно важливим.

Запитання Короєда С.О.: Як на ваш погляд співвідносяться категорії «добросовісність» і «запобігання корупції»?

Христинченко Є.О.: Дякую за запитання. Добросовісність за своїм змістом значно ширша, ніж діяльність із запобігання корупції і може проявлятися на трьох рівнях: на загальнодержавному рівні – як прагнення і намагання більшості громадян керуватися вимогами добросовісності у своїй професійній та особистій діяльності; на корпоративному рівні – у межах великих соціальних систем, для яких характерними є наявність власних етичних вимог до здійснення професійної діяльності; на індивідуальному рівні – як відношення особи до етичних стандартів, що супроводжують її активності

та готовність додержуватися таких вимог у своєму професійному та особистому житті. Розвиток соціального регулювання доброчесності протягом останніх десятиліть пов'язаний із формуванням міжнародної системи soft law – так званого м'якого права, у нормах якого знаходять своє відображення морально-етичні вимоги для представників окремих професійних спільнот.

Запитання Козіна С.М.: Назвіть основні функції формування корпоративної доброчесності Державної митної служби України

Христинченко Є.О.: Дякую за запитання. До функцій формування корпоративної доброчесності Державної митної служби України віднесено такі: а) створення та зміцнення вільної від корупції корпоративної культури; б) досягнення високого рівня інституційної довіри (як довіри з боку суспільства до персоналу Державної митної служби України, так і довіри з боку персоналу до керівництва Служби та держави в цілому); в) підтримання високої ефективності здійснення митної справи в умовах євроінтеграції; г) забезпечення митної, економічної і воєнної безпеки як видів національної безпеки з урахуванням ризиків, притаманних правовому режиму воєнного стану.

Запитання Куркової К.М.: На сьогодні Оновлена Декларація Аруша є одним із найбільш важливих міжнародних документів, спрямованих на боротьбу з корупцією та забезпечення доброчесності в митних органах. Чи впроваджено її норми у діяльність Державної митної служби України на практиці?

Христинченко Є.О.: Дякую за запитання. Більшість норм Оновленої Декларації Аруша вже впроваджено у діяльність Державної митної служби України, що знаменує собою створення належного правового підґрунтя для формування і зміцнення корпоративної доброчесності її персоналу. Деякі фактори вказаної Декларації ще не знайшли свого повного врахування у правовому регулюванні та правозастосовній практиці. Це, зокрема, стосується забезпечення щорічного проведення громадською радою при Держмитслужбі незалежного анонімного опитування посадових осіб митних органів щодо ефективності роботи, існуючих проблем та шляхів їх розв'язання; розробки та затвердження закону, що визначав би правовий статус, вимоги до формування, повноважень та термінів функціонування органу громадського контролю за діяльністю Державної митної служби України; затримки розробки та впровадження деяких елементів електронної транзитної системи (NCTS); затвердження проєкту нового Митного кодексу України, розробленого на основі митного законодавства ЄС; підвищення ефективності діяльності Дисциплінарного комітету Державної митної служби України, зменшення кількості випадків тривалого досудового розслідування і судового розгляду, що призводять до звільнення осіб від відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності, удосконалення правового механізму ротації для усунення можливостей персоналу обіймати посади з високим рівнем корупційних ризиків протягом тривалих періодів часу; доповнення Митного кодексу

України статтею, яка визначала б основні засади оцінки ефективності та результативності діяльності митних органів.

Запитання Шкарупи К.В.: Розкрийте коротко, яке місце посідає доброчесність у системі запобігання корупції.

Христинченко Є.О.: Дякую за запитання. Доброчесність відіграє роль фундаментального регулятора, який через етичні стандарти, соціальну довіру, професійну відповідальність і внутрішню мотивацію посадових осіб забезпечує стійкість публічного управління до корупційних ризиків і правопорушень.

У подальшому обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь присутні члени спільного засідання.

Науковий керівник – Луценко-Миськів Леся Ігорівна – доктор юридичних наук, професор, головний науковий співробітник Науково-дослідного інституту публічного права зазначила, що підготовлена Христинченко Євгенієм Олександровичем дисертація на тему «Корпоративна доброчесність персоналу Державної митної служби України: правові засади формування та розвитку», подана на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», є результатом кропіткої науково-теоретичної та практичної діяльності здобувача.

Під час роботи над дисертацією Євгеній Олександрович проявив себе як наполегливий дослідник, який вмiло використовує методи наукового-пізнання, поєднує теоретичні пошуки з практичним досвідом професійної діяльності в Державній митній службі України з 2022 року по теперішній час.

Складений дисертантом план дослідження дозволив охопити всі ключові питання теми дослідження і досить повно та змістовно висвітлити їх. Цьому сприяло загалом правильне визначення мети, завдань, об'єкту і предмету дослідження, застосування необхідного наукового інструментарію.

Окрім того, обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації забезпечується активним використанням в роботі значного обсягу наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених адміністративного, митного, конституційного, міжнародного, цивільного права тощо, а також ґрунтовним аналізом широкого кола нормативно-правових джерел національного законодавства у досліджуваній сфері.

Дисертація виконана самостійно та є комплексним дослідження проблем правових засад формування та розвитку корпоративної доброчесності персоналу Державної митної служби України.

Христинченко Є.О. демонструє глибокий рівень володіння предметом дослідження. У межах роботи над дисертацією здобувачем підготовлено десять наукових праць, з яких п'ять одноосібних статей опубліковані в журналах, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук; п'ять – тези доповідей на науково-практичних конференціях та круглих столах.

Індивідуальний план наукової роботи та навчальний план виконано Христинченко Є.О. у повному обсязі.

Результатом наполегливої праці дисертанта стала наукова робота, що відзначається ґрунтовністю, логічною послідовністю викладу, актуальністю та науковою новизною. На цій підставі можна констатувати, що здобувач уже сформувався як дослідник, наукові інтереси якого спрямовані на розвиток правових засад формування та розвитку корпоративної доброчесності персоналу Державної митної служби України та вдосконалення відповідного законодавства.

Загалом дисертація відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор – Христинченко Є.О. заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Луценко-Миськів Л.І. позитивно охарактеризувала підготовлену дисертаційну роботу і, як науковий керівник, вважає, що вона може бути рекомендована для захисту у спеціалізованій вченій раді.

Далі надано слово *рецензентам роботи*.

Куркова Ксенія Миколаївна – доктор юридичних наук, професор, завідувач відділу науково-правових експертиз та законопроектних робіт Науково-дослідного інституту публічного права, як *рецензент роботи* відзначила, що актуальність дисертаційної роботи Христинченка Є.О. не викликає сумнівів. Актуальність теми дисертаційного дослідження обумовлена стратегічним значенням Державної митної служби України у забезпеченні економічної безпеки держави, реалізації митної політики, наповненні державного бюджету, протидії контрабанді та забезпеченні законності у сфері зовнішньоекономічної діяльності. В умовах євроінтеграційних процесів, цифровізації публічного управління, реформування митних органів та підвищення вимог до публічної служби особливого значення набуває забезпечення високих стандартів професійної етики, прозорості, доброчесності та антикорупційної стійкості персоналу митних органів.

Підготовлене дисертаційне дослідження становить одне з перших комплексних монографічних напрацювань, у межах якого здійснено системне обґрунтування доктринальних, методологічних та нормативно-правових засад формування і подальшого розвитку доброчесності персоналу Державної митної служби України, а також сформульовано пропозиції та доповнення до законодавчих і підзаконних правових актів у досліджуваній сфері.

Безсумнівною перевагою роботи є використання великого обсягу нормативно-правових актів, наукових праць українських та закордонних вчених, емпіричного матеріалу. Застосування дисертантом сучасних методів наукового пізнання, значне методологічне підґрунтя виконаної роботи

забезпечують належний ступінь обґрунтованості та достовірності отриманих результатів.

Христинченко Є.О. виконав усі поставлені завдання дослідження, запропонував низку теоретично обґрунтованих положень та висновків. Імпонує та обставина, що дисертантом запропоновано конкретні пропозиції щодо внесення змін і доповнень, спрямованих на підвищення рівня доброчесності персоналу Державної митної служби України, до Митного кодексу України, законів України «Про державну службу», «Про центральні органи виконавчої влади», Кодексу етичної поведінки посадових осіб Державної митної служби України та Правил етичної поведінки посадових осіб Державної митної служби України та інших правових актів.

Загалом виконана Христинченко Є.О. дисертаційна робота характеризується системним підходом до предмету дослідження. Структурно дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що включають вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Структура дисертації повністю відповідає цілям і завданням дослідження, дозволяє послідовно розглянути всі проблеми визначені автором.

Дисертаційну роботу Христинченка Євгенія Олександровича на тему «Корпоративна доброчесність персоналу Державної митної служби України: правові засади формування та розвитку» слід визнати завершеним дисертаційним дослідженням, що виконано за актуальною та практично значущою темою. Робота містить науково обґрунтовані результати, які в комплексі вирішують теоретичні, правові і практичні проблематики правових засад формування та розвитку корпоративної доброчесності персоналу Державної митної служби України.

Дисертація відповідає спеціальності 081 «Право», Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, та може бути подана до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Шкарупа Костянтин Вікторович – доктор юридичних наук, старший дослідник, провідний науковий співробітник Науково-дослідного інституту публічного права, як *рецензент роботи* відзначив, що дисертаційне дослідження, без сумніву, є актуальним на даному етапі розвитку нашої держави. Сучасний стан функціонування митної системи України супроводжується низкою викликів, серед яких: корупційні ризики, конфлікти інтересів, зловживання службовими повноваженнями, недостатня ефективність механізмів внутрішнього контролю та дисциплінарної відповідальності, а також потреба у формуванні належної корпоративної культури публічної служби. У таких умовах корпоративна доброчесність персоналу Державної митної служби України виступає не лише етичним

стандартом поведінки, але й важливим адміністративно-правовим інструментом забезпечення довіри суспільства до митних органів, ефективності їх діяльності та реалізації принципів належного врядування.

Зміст дисертації свідчить про продуманий підхід дисертанта до розкриття теми дослідження, висвітлює логічний ланцюг від дослідження теоретичних і загальних питань корпоративної доброчесності персоналу Державної митної служби України, до виявлення ключових проблем задля виокремлення напрямів вдосконалення митного законодавства та законодавства про проходження державної служби в аспекті формування корпоративної та індивідуальної доброчесності персоналу та нульової толерантності до корупції.

Належний рівень вірогідності наукової обґрунтованості результатів виконаного дослідження забезпечено використанням значного обсягу узагальнених теоретичних матеріалів та відповідних наукових методів. Методологічний фундамент дисертації становить комплекс загальнонаукових, спеціально-юридичних та емпіричних методів, застосування яких забезпечило цілісність дослідницького підходу, наукову обґрунтованість і достовірність отриманих результатів. Застосування зазначеного методичного комплексу надало можливість здійснити системне обґрунтування доктринальних, методологічних та нормативно-правових засад формування і розвитку доброчесності персоналу Державної митної служби України, а також сформулювати пропозиції та доповнення до законодавчих і підзаконних правових актів у досліджуваній сфері.

Уважне ознайомлення зі змістом дисертації, методологічною базою дослідження, його висновками, дозволяє стверджувати, що автор наукового дослідження Христинченко Є.О. з поставленим завданням успішно впорався. Здобувач виконав усі поставлені завдання дослідження, запропонував низку теоретично обґрунтованих положень, а також пропозицій та рекомендацій, спрямованих на вдосконалення митного законодавства та законодавства про проходження державної служби в аспекті формування корпоративної та індивідуальної доброчесності персоналу.

Дисертація Христинченка Євгенія Олександровича на тему «Корпоративна доброчесність персоналу Державної митної служби України: правові засади формування та розвитку» є самостійною, завершеною науковою працею, яку виконано за актуальною та практично значущою темою.

Дисертація відповідає спеціальності 081 «Право», Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 та може бути подана до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій

вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Козін Сергій Миколайович – доктор юридичних наук, старший дослідник, провідний науковий співробітник відділу науково-правових експертиз та законопроектних робіт Науково-дослідного інституту публічного права зазначив, що дисертація Христинченка Євгенія Олександровича на тему «Корпоративна доброчесність персоналу Державної митної служби України: правові засади формування та розвитку» є цікавою, новою, актуальною та практично важливою. Науковий інтерес до обраної тематики зумовлений тим, що корпоративна доброчесність персоналу митних органів виступає важливим чинником забезпечення законності, службової дисципліни, прозорості діяльності Державної митної служби України та підвищення рівня довіри суспільства до органів публічної влади. У цьому контексті автором порушуються важливі питання удосконалення адміністративно-правових механізмів запобігання корупційним ризикам, формування професійної етики, розвитку корпоративної культури та зміцнення інституційної спроможності митної служби.

Дисертаційне дослідження оформлене відповідно до встановлених вимог, характеризується чіткою та логічною структурою, належним рівнем систематизації матеріалу, коректним оформленням наукового апарату та списку використаних джерел.

Робота виконана на належному науково-теоретичному та методологічному рівні, відзначається комплексністю підходу до дослідження обраної проблематики, послідовністю викладення матеріалу та ґрунтовністю проведеного аналізу. Автор продемонстрував високий рівень володіння сучасними методами наукового пізнання, уміння критично оцінювати наукові підходи, узагальнювати теоретичні положення та формулювати самостійні наукові висновки.

Результати дослідження є достатньо аргументованими, внутрішньо узгодженими та логічно пов'язаними між собою. Сформульовані у роботі висновки мають наукову новизну, відображають глибоке опрацювання теми та свідчать про здатність автора самостійно вирішувати складні наукові завдання у межах відповідної галузі знань.

Окремої уваги заслуговують запропоновані автором наукові положення та практичні рекомендації, спрямовані на вдосконалення правового регулювання та практики реалізації відповідних суспільних відносин. Вони ґрунтуються на аналізі національного законодавства, сучасних наукових підходів, міжнародного досвіду та практичних потреб правозастосування.

Загалом дисертаційна робота справляє позитивне враження, характеризується високим рівнем академічної культури, самостійністю дослідження, належною аргументованістю положень та практичною цінністю отриманих результатів.

Результати дослідження належним чином апробовані, впроваджені в практику та відображені в необхідній кількості наукових публікацій.

Таким чином, викладене дозволяє зробити висновок про те, що дисертаційне дослідження Христинченка Євгенія Олександровича на тему «Корпоративна доброчесність персоналу Державної митної служби України: правові засади формування та розвитку» є завершеною науковою працею, у якій її автором отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, яке має значення для розвитку науки адміністративного права України. Дисертаційна робота відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор – Христинченко Є.О. заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Короєд Сергій Олександрович – доктор юридичних наук, професор, в.о. президента Науково-дослідного інституту публічного права зазначив, що дисертаційне дослідження Христинченка Євгенія Олександровича на тему «Корпоративна доброчесність персоналу Державної митної служби України: правові засади формування та розвитку» поєднує ґрунтовний теоретико-правовий аналіз із практично орієнтованими пропозиціями, спрямованими на вдосконалення адміністративно-правових та організаційних механізмів формування доброчесності персоналу митних органів. Це свідчить про високий рівень обізнаності автора із сучасними викликами функціонування публічної служби та актуальними потребами правозастосовної практики у сфері митної діяльності.

У роботі чітко визначено мету та завдання дослідження, які логічно взаємопов'язані між собою та забезпечують цілісне розкриття теми дисертації. Об'єкт і предмет дослідження сформульовані коректно, відповідають вимогам наукової методології та спрямовані на вирішення актуального науково-прикладного завдання у межах відповідної галузі юридичної науки.

Ознайомлення зі змістом дисертації, її методологічною основою, структурою та сформульованими висновками дає підстави стверджувати, що автор успішно досяг поставленої мети дослідження та комплексно розкрив проблематику корпоративної доброчесності персоналу Державної митної служби України. Належний рівень наукової обґрунтованості результатів забезпечено використанням значного масиву нормативно-правових джерел, сучасних наукових підходів, міжнародних стандартів у сфері публічної служби та антикорупційної політики, а також застосуванням відповідних загальнонаукових і спеціально-юридичних методів дослідження.

Сформульовані у дисертації наукові положення, висновки та практичні рекомендації характеризуються належним рівнем обґрунтованості, логічності та аргументованості, містять елементи наукової новизни й мають як теоретичне, так і прикладне значення.

Результати дослідження пройшли належну апробацію шляхом участі автора у науково-практичних конференціях, круглих столах та інших наукових заходах. Основні результати дисертаційного дослідження повною мірою відображені у наукових публікаціях здобувача.

Отже дисертація Христинченка Євгенія Олександровича на тему «Корпоративна доброчесність персоналу Державної митної служби України: правові засади формування та розвитку» може бути рекомендована для захисту в спеціалізованій вченій раді.

Христинченко Є.О. висловив виступаючим та всім присутнім подяку за позитивну оцінку його дисертаційного дослідження, за висловлені побажання та професійні поради, що сприяли вдосконаленню змісту та форми дисертаційної роботи та корекції подальших науково-дослідних планів.

Присутні на засіданні одногolosно запропонували визнати дисертацію Христинченка Євгенія Олександровича завершеною теоретично та практично-значимою науковою роботою, що містить висновки, які сприяють вирішенню нагальної наукової проблеми та є суттєвим внеском у розвиток юридичної науки, і яка може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій вченій раді. Запропоновано схвалити такий висновок:

ВИСНОВОК

**щодо дисертації Христинченка Євгенія Олександровича
на тему «Корпоративна доброчесність персоналу Державної митної
служби України: правові засади формування та розвитку»
на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право»**

Актуальність теми дисертаційного дослідження обумовлена зокрема тим, що у посланні Всесвітньої митної організації на Глобальному форумі з питань боротьби з корупцією та доброчесності Організації економічного співробітництва та розвитку 30 березня 2026 року підкреслювалося, що доброчесність у митній сфері є наріжним каменем стійкості торгівлі, конкурентоспроможності та сталого економічного зростання. Для України, яка п'ятий рік надає відсіч повномасштабній збройній агресії російської федерації, проблема доброчесності персоналу митної служби напряму пов'язана із забезпеченням не тільки економічної, а і національної та воєнної безпеки. Крім наповнення державного бюджету надходженнями від митних платежів, доброчесна та ефективна робота посадових осіб та працівників Державної митної служби України позитивно впливає на довіру національних та зарубіжних суб'єктів підприємницької діяльності до Української держави та її органів влади, на залучення інвестицій, а також створює сприятливі умови для транскордонних переміщень військової техніки та озброєнь, необхідних для забезпечення Збройних Сил України та інших військових формувань.

Важливість забезпечення високого рівня доброчесності посадових осіб та працівників, а також активізація переговорного процесу про вступ України до

Європейського Союзу зумовила затвердження протягом 2024–2026 років низки законодавчих та підзаконних правових актів, дія яких має забезпечити вільну від корупції, прозору, доброчесну та ефективну діяльність Державної митної служби України. Не всі поставлені цілі вже виконані; окремі аспекти митного законодавства щодо доброчесності персоналу ще потребують гармонізації як з актами міжнародного законодавства, так і з положеннями національних правових документів. Крім того, незважаючи на позитивну динаміку громадської думки щодо поширення корупції на митницях, оцінки населення та представників бізнесу все ще викликають серйозні занепокоєння. Так, у 2024 році, за результатами оприлюдненого Національним агентством з питань запобігання корупції щорічного соціологічного дослідження, на думку представників бізнесу митниця посідала перше місце з-поміж інших державних інституцій за поширеністю корупції, тоді як у 2025 році спустилася на четверте місце, що свідчить про позитивні тенденції у зміцненні доброчесності персоналу митної служби, однак все ще потребує активних і рішучих дій правового, організаційного та виховного характеру.

Отже, створення цілісної системи правового забезпечення доброчесності посадових осіб та працівників Державної митної служби України потребує кропіткої роботи з аналізу та узгодження правових норм, моделювання наслідків впровадження змін до законодавства.

Слід також підкреслити, що традиційно доброчесність персоналу розглядається в українській правовій доктрині та регулюється правовими нормами з недостатнім врахуванням рівня прикладення організаційних та виховних зусиль – індивідуального чи корпоративного. Натомість, як свідчать численні дослідження у галузі організаційної психології, соціології та менеджменту, індивідуальна та корпоративна доброчесність має значні відмінності. При цьому, завдяки механізмам професійної адаптації та наслідування організаційної поведінки, саме корпоративний рівень доброчесності здатний кардинально вплинути на особистість співробітника, його морально-етичні якості. Корпоративна культура організації, інтолерантної до корупції, позитивно впливає на нових працівників, сприяючи формуванню та зміцненню їх доброчесності. Поряд з тим корпоративні уявлення про доброчесність характеризуються певною інертністю і потребують тривалого часу для сприйняття змін, що має бути враховано у правовому регулюванні.

Отже, потреба у створенні досконалого і системного правового підґрунтя формування і зміцнення корпоративної доброчесності Державної митної служби України обумовлює актуальність обраної теми дисертаційного дослідження.

Наукове завдання, за розв'язання якого здобувач заслуговує присудження наукового ступеня полягає у визначенні нормативно-правових засад та доктринального підґрунтя формування і розвитку доброчесності персоналу Державної митної служби України у сучасних умовах державотворення та європейської інтеграції.

На основі проведеного дослідження сформовано ряд нових наукових положень і висновків, які розв'язують важливу наукову проблему; **найсуттєвішими науковими результатами, які одержав здобувач особисто та які характеризуються достовірністю та науковою новизною, є такі:**

– вперше запропоновано періодизацію формування вимог до доброчесності персоналу митної служби на українських землях, що включає шість етапів: ранній (доінституційний) етап; етап усвідомлення передумов доброчесності представників митної служби; етап всеохоплюючого тоталітарного контролю за поведінкою персоналу митної служби; етап інституціоналізації митної служби незалежної України; етап регресивних трансформацій; етап системного впровадження вимог доброчесності у діяльність Державної митної служби України.

– вперше до функцій формування корпоративної доброчесності Державної митної служби України віднесено: а) створення та зміцнення вільної від корупції корпоративної культури; б) досягнення високого рівня інституційної довіри (як довіри з боку суспільства до персоналу Державної митної служби України, так і довіри з боку персоналу до керівництва Служби та держави в цілому); в) підтримання високої ефективності здійснення митної справи в умовах євроінтеграції; г) забезпечення митної, економічної і воєнної безпеки як видів національної безпеки з урахуванням ризиків, притаманних правовому режиму воєнного стану;

– удосконалено підходи до розуміння місця доброчесності у системі запобігання корупції, обґрунтовано, що вона відіграє роль фундаментального регулятора, який через етичні стандарти, соціальну довіру, професійну відповідальність і внутрішню мотивацію посадових осіб забезпечує стійкість публічного управління до корупційних ризиків і правопорушень, охарактеризовано ціннісно-регулятивну, інституційно-превентивну, соціально-консолідуючу та культурно-виховну функції доброчесності;

Практичне значення отриманих результатів. Висновки, пропозиції та рекомендації, які містяться у роботі, можуть бути використані та вже використовуються у:

– *правотворчості* – у процесі вдосконалення митного законодавства та законодавства про проходження державної служби в аспекті формування корпоративної та індивідуальної доброчесності персоналу та нульової толерантності до корупції;

– *правозастосуванні* – під час розробки програм підвищення кваліфікації, оцінювання корупційних ризиків у діяльності Державної митної служби України, проведення перевірки на доброчесність та моніторингу способу життя посадових осіб митних органів;

– *науково-дослідній діяльності* – для подальших наукових досліджень проблем запобігання корупції та підвищення рівня доброчесності персоналу органів публічної влади України (акти впровадження: Університету митної справи та фінансів від 12 січня 2026 року; Науково-дослідного інституту публічного права від 16 січня 2026 року);

– *освітньому процесі* – у викладанні та підготовці навчально-методичних комплексів з дисциплін «Адміністративне право України», «Митне право», «Адміністративна діяльність публічної адміністрації», при розробці підручників, навчальних посібників, курсів лекцій адміністративно-правової та митної тематики (акт впровадження Університету митної справи та фінансів від 11 лютого 2026 року).

Достовірність і обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій забезпечується:

– комплексним застосуванням раціональної сукупності дослідницьких методів пізнання соціальних процесів і явищ у сферах дії держави та права для аналізу і характеристики нормативно-правових актів і наукових праць, присвячених теоретичним, нормативним і практичним аспектам формування і розвитку доброчесності персоналу Державної митної служби України у сучасних умовах державотворення та європейської інтеграції;

– застосуванням методологічних принципів об'єктивності і неупередженості аналізу та критичного осмислення досліджуваного матеріалу;

– аргументованою науковою полемікою з іншими вченими в тексті дисертації;

– використанням положень чинного законодавства України, а також офіційних аналітичних і статистичних матеріалів, довідкових видань та юридичної публіцистики;

– послідовністю та логікою викладення здобувачем матеріалу, його аргументованістю;

– відповідністю висновків роботи і отриманих результатів поставленим завданням та доведенням сформульованих пропозицій до рівня їх можливого використання у практиці;

– рівнем репрезентативності емпіричного матеріалу.

Апробація матеріалів дисертації. Результати дослідження висвітлювалися автором на наукових семінарах Науково-дослідного інституту публічного права, а також на таких міжнародних та всеукраїнських конференціях круглих столів: «Проблеми захисту прав різних верств населення в умовах воєнного стану» (м. Київ, 5 травня 2023 року); «Безпека в інтелектуальному вимірі» (м. Київ, 3 листопада 2023 року); «Global Society in Formation of New Security System and World Order» (м. Дніпро, 4–5 липня 2024 року), «Актуальні дослідження правової та історичної науки» (м. Тернопіль – м. Опольє (Республіка Польща), 11–12 липня 2024 року); «Безпека в інтелектуальному вимірі» (м. Київ, 10 листопада 2024 року).

Публікації. Основні положення та висновки дисертації викладено у десяти наукових працях, з яких п'ять одноосібних статей опубліковані в журналах, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук; п'ять – тези доповідей на науково-практичних конференціях та круглих столах.

Наукові праці Христинченка Є.О., опубліковані за результатами дисертаційного дослідження, відповідають вимогам п.п. 8 і 9 Порядку

присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

Всі представлені наукові публікації здобувача зараховуються за темою дисертації, а саме:

1. Христинченко Є.О. Загальні підходи до розуміння категорії «добročесність» в системі запобігання корупції в Україні. *Наука і правоохорона*. 2023. № 4(62). С. 104–110.

DOI: [https://doi.org/10.36486/nr.2023.4\(62\).11](https://doi.org/10.36486/nr.2023.4(62).11)

2. Христинченко Є.О. Правові форми та функції корпоративної доброчесності державного службовця. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2024. № 1(31). С. 978–987. DOI: <https://doi.org/10.32631/vca.2024.1.92>

3. Христинченко Є.О. Функції корпоративної доброчесності персоналу митної служби України: правові аспекти. *Вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2025. № 87(4). С. 353–358.

DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.87.4.55>

4. Христинченко Є.О. Аналіз зарубіжного досвіду у сфері формування доброчесності персоналу митної служби. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Прав. 2025. Вип. 90. Ч. 5. С. 362–367.

DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.5.47>

5. Христинченко Є.О. Принцип професіоналізму та компетентності у формуванні корпоративної доброчесності персоналу Державної митної служби. *Форум права*. 2026. Вип. 86(2). С. 33–39.

DOI: <http://doi.org/10.32631/fp.2026.2.04>

Оцінка мови і стилю дисертації. Дисертація написана науковим стилем, українською мовою. Наукові положення, висновки та рекомендації викладені стисло, точно, ясно та просто, що забезпечує легкість і доступність їх сприйняття.

Відповідність дисертації встановленим вимогам і визначеній спеціальності. Форма і зміст дисертації та анотації відповідають вимогам, що встановлені Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40.

Дисертація є цілісною, завершеною, кваліфікованою працею, в якій містяться висунуті здобувачем науково обґрунтовані теоретичні і практичні результати та наукові положення, що характеризуються єдністю змісту і свідчать про особистий внесок здобувача в юридичну науку.

Анотація дисертації є узагальненим коротким викладом її основного змісту. В анотації стисло представлені основні результати дослідження із зазначенням наукової новизни та практичного значення, що дає повне уявлення про виконану здобувачем роботу. Обсяг дисертації та анотації, а також зміст роботи відповідають встановленим вимогам.

Правові засади формування та розвитку корпоративної доброчесності персоналу Державної митної служби України є напрямом, який віднесено до спеціальності 081 «Право».

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Христинченка Євгенія Олександровича на тему «Корпоративна доброчесність персоналу Державної митної служби України: правові засади формування та розвитку».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів Христинченка Євгенія Олександровича відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40.

3. Рекомендувати дисертацію Христинченка Євгенія Олександровича на тему «Корпоративна доброчесність персоналу Державної митної служби України: правові засади формування та розвитку» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Результати голосування присутніх на засіданні докторів та кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 10, проти – 0, таких, що утримались – 0; здобувач Христинченко Є.О. – не голосував.

**Головуючий на засіданні –
доктор юридичних наук, професор,
завідувач відділу
Науково-дослідного інституту
публічного права**

С.С. Овчарук